

21. Таксамо голосова придихова шелестівка г, яка витворюється так, як голосівки, при відчиленому роті, в горлі, і губна м, що при її витворі повітря проривається на губах, але переходить через ніс.

22. При всіх шелестівках (крім м і н) повітря переходить ротом, тому то ті шелестівки звуться ротові. При м і н воно йде носом, тому оба ці звуки *гугнагі* й носові.

23. Не тільки між голосівками є двозвуки; є вони й межи шелестівками. Ось вони:

ц — проривно-протиснений звук (тс)
 ч — „ „ „ (тш)
 дз — „ „ „
 дж — „ „ „

Вони в вимові зливаються до купи; два з них мають, як бачимо, свої значки (букви), два другі ні (*дзвін*, *дже-рело*)¹⁾, хоч вимова їх нічим, тільки *голосовістю* (*дзвінкістю*) відрізняється від ц і ч. Щ — це знак на три звуки: штш (шч).

24. Щоб з'ясувати собі докладно всі шелестівки, які є в українській мові, подаємо тут таблицю шелестівок.

Шелестівки	проривні		протиснені		прор.-прот. (двозвуки)		плавні	
	безго- лосі	голо- сові	безго- лосі	голо- сові	безго- лосі	голо- сові	безго- лосі	голо- сові
губні:								
обом губами . .	п	б, м ²⁾	—	—	—	—	—	—
дол. губ. і гор. губ.	—	—	ф	п	—	—	—	—
зубні:								
кін. язика за зуб.	т	д	с	з	ц	дз	—	р, н ²⁾
на переді піднеб.	ть	дь	сь	зь	ць	дзь	—	—
			ш	ж	ч	дж	—	—
на челюстях . . .	—	—	—	—	—	—	—	л
задньопіднебінні:	к	г	х	й	—	—	—	—

гортанне, придихове, голосове: г

¹⁾ Окремий знак на *дж* мають, н. пр., Сербі (Ц); його перебрав було в „Русалці Дністровій“ Маркіян Шашкевич, але він не прийняв в нашому письмі.

²⁾ через ніс.